

זיוף חתימה המתקנת הגבלה "למוטב בלבד".

במסגרת תביעה שהגיש בנק על פי שיקים שהוסבו אליו ומושכנו לזכותו, בחן ביהמ"ש המחוזי בת"א שתי טענות הגנה שהועלו על ידי שני נתבעים החתומים על חלק מהשיקים.

כישלון תמורה מלא

לטענת הנתבע החתום על חלק מהשיקים, שחוללו מחמת אי-פרעון, היה פרעון השיקים כפוף לאספקת סחורה על ידי החברה שהסבה את השיקים לבנק, ומשנכשלה התמורה בגין השיקים - לא חלה עליו כמושך, חובת כיבוד השיקים כלפי הנפרע.

ביהמ"ש בחן מה השפעת טענת ההגנה בדבר כישלון תמורה מלא, על זכותו של הבנק כאוחז בעד ערך בשיקים, הגם שאינו אוחז כשורה. אחיזתו של הבנק בעד ערך, היא מכח היסב ומכח משכון, והוכח כי השיקים נתנו לבנק כשיקים לבטחון, ושוועבדו לבנק כמשכון (סעיף 26(ג) לפקודת השטרות(נ"ח)).

השופטת ה. שטיין ציינה, כי לפי ההלכה אין לקבל טענת הגנה שעלתה לקונה עקב כישלון תמורה, רק לאחר הסיחור של השיק (עא, 210/73 כח(169), 1, עא, 444/82 לט(113 121), 3, עא, 1560/90 מח(498 506), 4, עא, 665/83 לח(281 289), 4, עא, 775/85 מב(294 296), 1

במקרה זה, נמסרו השיקים הנדונים, החתומים על ידי הנתבע, לבנק כבטחון, ומושכנו לו, לפני כישלון התמורה, והוא הפך לאוחז בהם בעד ערך לפני כישלון התמורה. לפיכך אין בהגנה של כישלון תמורה לאחר מועד הסיחור לבנק, משום הגנה כלפי תביעתו של הבנק, שהוא אוחז בעד ערך.

זיוף ומחיקת הגבלת העבירות

לטענת חברה נתבעת החתומה על אחד השיקים שחוללו באי פרעון, הוספה המילה "לפקודת" על גבי השיק, ונמחקה ההגבלה "למוטב בלבד" בתוך השרטוט, שהיה על גבי השיק-שלא בידיעתה, לא על דעתה, ותוך זיוף חתימתה. לפיכך, סוחר השיק שלא כדין לבנק, והבנק אינו אוחז בעד ערך, והזכות שרכש בשיק, אינה טובה מזכותה של הנפרעת, אשר סיחרה לו את השיק בניגוד להגבלת העבירות. לפיכך יש לחברה הנתבעת טענת כישלון תמורה מלא, המהווה טענת הגנה טובה גם כלפי הבנק.

ביהמ"ש פסק כי נטל הראיה, כי השיק במתכונתו המתוקנת, בה לא מודה החברה הנתבעת, סוחר או שועבד לבנק כדין- מוטל על הבנק, בבחינת המוציא מחברו עליו הראיה.

משהוסב השיק לבנק בניגוד להגבלת הסיחור בשיק - אין הבנק הופך לבעלים המלא של השיק, והחזקתו בו היא מכח בעלותו של המיסב. משהוסב השיק לבנק בניגוד להגבלת הסחרות שבו - הרי הגבלת העבירות משפיעה על זכויותיו בו, ומשפיעה על טענות ההגנה של המושך כלפי הבנק.

לפיכך, אם סוחר השיק לבנק בניגוד להגבלת הסחרות בו - כאשר ביטול הגבלת הסחרות בו, נעשה שלא כדין ובזיוף, ומשלא הרים הבנק את נטל הראיה, כי ביטול הגבלת הסחרות נעשה כדין- נדחתה תביעת הבנק נגד החברה החתומה על השיק הנדון (השופטת ה. שטיין) (עו"ד רימר והורניק, א. גלעדי, א. שרביט) (תא"ת"א) 000251/94 בנק לאומי לישראל בע"מ נ א.ר.מ. תעשיות מזון בע"מ ואח', טרם פורסם, 20 עמ')

הלכות בקצרה

1& - העברת הנטל להוכחת מתן תמורה לשטר עקב פגם בקניין של אוחז השטרות. חב' 254

ביהמ"ש המחוזי בת"א קיבל את ערעורו של מושך שטרות, על חיובו בתשלומם. ביהמ"ש פסק, כי משנתקבלה טענתו של מושך השטרות, כי נפל פגם בקניין של אוחזת השטרות הרי עבר נטל ההוכחה אל אוחזת השטרות, להוכיח כי נתנה תמורה בגין השטרות.

משניתנה למושך השטרות, רשות להתגונן, על סמך האמור בתצהירו, והגנתו לכישלון תמורה מלא לא נסתרה - עבר נטל הראיה אל המשיבה, האוחזת בשטרות, שאליה הוסבו להוכיח כי נתנה ערך בעד השטרות. לפיכך, משלא הובאה הוכחה על ידי החברה המשיבה, האוחזת בשטרות, כי נתנה תמורה בגין השטרות - הרי לא היה מקום לקבוע כי המערער, מושך השטרות, לא הרים את נטל הראיה, להוכחת גירסתו כי נזקק להלוואה, אשר לא קיבל לבסוף, וכי השיקים לא הוחזרו לו (סעיף 29(א) לפקודת השטרות) (השופטים י. גרוס, א. קובו, מ. רובינשטיין) (עו"ד צברי, לברון) (עא"ת"א) 000594/98 גלאון יוסף נ' נבוא פיננסים בע"מ, טרם פורסם)